

De la Lied la Choral

Ovidiu Manole

Este binecunoscută evoluția formelor vocale de-a lungul timpului, exprimată scolastic prin cele 3 modalități: monodie-polifonie-omofonie, care modalități impun noi dimensiuni spiritului creator. Se conturează astfel structuri ale gândirii muzicale cu legi proprii de analiză și sinteză.

Pare interesant să focalizăm atenția asupra extremelor triadei amintite, adică să reținem pentru studiu relația monodie-omofonie.

În sec. 16, sub presiunea Reformei, masa credincioșilor este implicată în cântarea comunitară. Ori, excesele polifoniei și un anumit profesionalism al cântăreților nu puteau satisface acest deziderat. De aceea este cu totul remarcabil faptul că atât choralul protestant german, cât și choralul hughenot francez, în forma lor incipientă au fost cântate pe o singură voce. O revenire la simplitatea monodiei? Desigur, dar cu altă încărcătură emoțională caracteristică aceluși final de Ev Mediu. Compozitorii germani, contemporani cu Luther, ca Johann Walter și Georg Raw care s-au aliniat Reformei, dau choralului german extensia la 4-5 voci; în paralel, Claude Goudinel și Claude Le Jeune dau choralului hughenot aceeași extensie.

Vom examina acum relația monodie-omofonie la un nivel superior, pornind de la monodia acompaniată la Choralul sau Imnul armonizat de obicei la 4 voci. Cu alte cuvinte, o formă elevată cum este liedul -care putea aparține unor mari compozitori- adăpar, liedul a fost transformat în choral sau imn la 4 voci. Realizare datorată adesea unor maestri anonimi.

În mod special, liedul german s-a impus unui asemenea tratament. Cel mai reprezentativ exemplu credem a fi Die Ehre Gottes aus der Natur (Mărirea lui Dumnezeu prin natură) de L.van Beethoven, din ciclul celor 6 lieduri pe versuri de Christian Gellert. Găsim acest imn, cu text în limba română în culegerea Cântările Evangheliei, editată în 1913.

În cadrul prezentei comunicări ne vom ocupa însă de liedul In stiller Nacht de Johannes Brahms, care a fost prelucrat la 4 voci și folosit ca atare de coruri universitare și bisericesti. În contrast cu solemnitatea și forța pe care o degajă imnul Die Ehre Gottes, nobila tristete tipic brahmsiană a fost asimilată Rugăciunii lui Isus în grădina Ghetsimani. Sub titlul În noapte lin se află cuprins în culegerea de coruri Harfa Evangheliei, editia Hodoroabă, Paris 1978.

Compus de J.Brahms în tonalitatea Mi major și notat în măsura 3/2 cu mențiunea langsam, In stiller Nacht a fost publicat în 1894 de editura N.Simrock, la Berlin. Ca formă, liedul lui Brahms are schema AB, 8+8 măsuri dominate de un desen melodic înscris cu Auftakt în prima măsură. Pianul sustine o figuratie în optimi pentru partea A și acorduri sincopate pentru partea B. Cele două strofe ale poeziei repetă același acompaniament de pian.

O alesă traducere în limba franceză O nuit dis moi este semnată de Amédée Boutarel.

Si iată, pare că auzim o voce insinuantă răsunând în liniștea nopții:

In stiller Nacht, zur ersten Wacht, ein Stimm'beginnt zu klagen...u.s.w.

O nuit dis moi, Quelle est la voix, Qui doucement m'éveille...etc.

Transcripția corală la 4 voci a fost scrisă în tonalitatea Mi.b.major. Personal, am adăugat o partitură orchestrală, astfel că In stiller Nacht se poate interpreta de un ansamblu COR-ORCHESTRĂ.